

Op verzoek van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek cijfers samengesteld over de geregistreerde werkloosheid. Hierbij is gebruik gemaakt van gegevens uit de registratie van de arbeidsbureaus in combinatie met de uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking van het CBS. Uit het onderzoek blijkt dat het aantal geregistreerde werklozen gemiddeld over de periode november 1987 tot en met januari 1988 463 000 bedroeg en in de periode december 1987 tot en met februari 1988 485 000. Deze aantallen zijn respectievelijk 33% en 30% lager dan de officiële werkloosheidscijfers die uitsluitend zijn gebaseerd op de administratie van de arbeidsbureaus. Uitgegaan is van dezelfde definitie.

Het volume van de industriële produktie, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, is gemiddeld over de eerste twee maanden van 1988 met 2% toegenomen ten opzichte van het gemiddelde over het vierde kwartaal van 1987. Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden februari en midden maart met 0,3% gestegen. In vergelijking met maart afgelopen jaar stegen de consumptieprijs met 0,6%. Het aantal faillissementen steeg in maart voor de tweede achtereenvolgende maand. Vanaf het tweede kwartaal van 1983 was het aantal faillissementen voortdurend gedaald. De rente daalde in maart verder. Het rendement op staatsobligaties kwam op een gemiddeld niveau van 5,8%, terwijl de daggeldmarktrente terug liep naar 3,7%.

Dit blijkt uit gegevens die medio april beschikbaar waren. In de Focus wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van het consumentenvertrouwen.

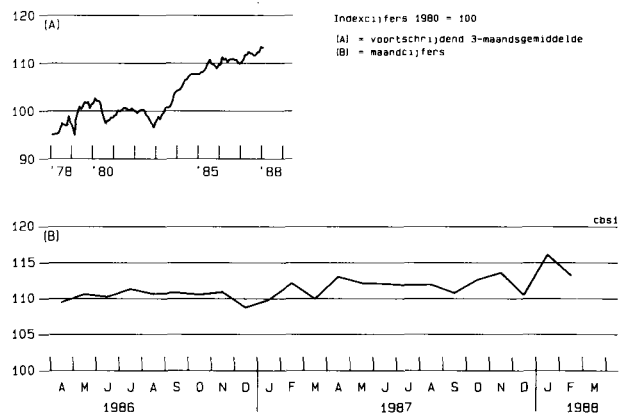
Produktie

Het volume van de industriële produktie was gemiddeld over de eerste twee maanden van dit jaar, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 2% groter dan het gemiddelde over het vierde kwartaal van 1987. De licht stijgende tendens die zich in de loop van de tweede helft van 1987 aftekende heeft zich hiermee ook in de eerste maanden van 1988 voortgezet.

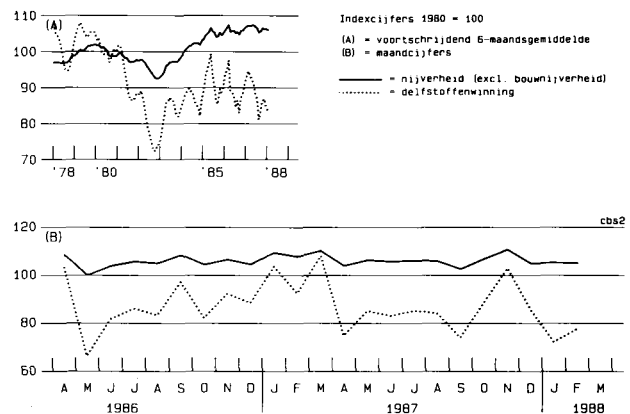
Opmerkelijk was het produktieverloop in december en januari. Het decembercijfer was laag, wat voor een deel toe te schrijven was aan een relatief geringe bedrijvigheid in de periode rond de feestdagen aan het eind van de maand. Het januari-cijfer was daarentegen hoog; dit hield mede verband met het relatief zachte winterweer, waardoor met name de aan de bouwnijverheid leverende bedrijfsklassen hoge groeicijfers te zien gaven.

Vergeleken met de eerste twee maanden van 1987 lag de industriële produktie in januari en februari van dit jaar bijna 4% hoger. Vooral de bedrijvigheid in de hout- en bouwmaterialenindustrie gaf over deze periode een forse stijging te zien (14%). De produktie-ontwikkeling van de nijverheid verschilt met name in de laatste maanden duidelijk met die in de industrie. De nijverheid omvat naast de industrie ook de delfstoffenwinning en de openbare nutsbedrijven. In deze bedrijfstakken is de produktie in januari en februari door de relatief zachte winter sterk teruggevallen. Vergelijken met de eerste twee maanden van 1987 lag het produktieniveau in de delfstoffenwinning en de openbare nutsbedrijven respectievelijk 23% en 12% lager. Samen met de groei van de industriële produktie over deze periode resulteerde dit in een daling voor de nijverheidsproduktie van bijna 5%.

Produktie industrie (volume - seizoengecorrigeerd)

Produktie nijverheid (volume - seizoengecorrigeerd)

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen in Nederland

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1981/85	1986	1987	1987				1987	1988			Trend ²⁾
	gemidd.			1 ^o kw.	2 ^o kw.	3 ^o kw.	4 ^o kw.	dec.	jan.	febr.	mrt.	
VOLUME GEGEVENS												
<i>Productie in de nijverheid</i>												
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	2	0	1	2	0	-1	2	0	-7	-3		I
Delfstoffenwinning	1	-6	1	8	-7	-11	4	-4	-30	-14		--I
Industrie	2	2	1	-1	2	1	2	2	6	2		I
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2	2	0	-1	3	-1	0					I
Textiel-, kleding- en lederindustrie	1	-1	-3	-4	-1	-5	-4					-I
Papier- en grafische industrie	1	4	3	-1	4	4	5					I+
Chemische industrie	5	-1	7	6	13	6	5	6	11	8		I++
Rubber- en kunststofverw. industrie	7	7	4	3	6	1	5	5				I+
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-1	5	2	2	5	2	-1	0				I+
Basismetaleindustrie	0	-4	4	-3	6	8	6	13				I++
Elektrotechnische industrie	3	2	-1	2	-2	-1	-3	-11				I
Rest metaal- en overige industrie	2	0	-2	-5	-3	-1						I
Openbare nutsbedrijven	2	5	1	7	1	-2	-2	-1				-I
Bouwnijverheid: begonnen woningen	-5	15	-11	-3	-8	-1	-24	-28				--I
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>												
Invoer, totaal	5	4	6	8	2	7	10	13				I++
Grondstoffen en halffabrikaten	5	3	6	8	1	7	11	15				I++
Consumptiegoederen	2	9	11	11	8	15	13	13				I++
Investeringsgoederen	10	11	3	9	2	0	1	1				I+
Algemene goederen	3	-10	4	-6	0	8	13	24				I+
Uitvoer, totaal	4	4	5	4	2	3	10	8				I+
Onbewerkte agrarische producten	4	5	6	6	4	11	4	2				I++
Delfstoffen	-3	-15	-1	4	-18	-19	13	0				I
Fabrikaten	5	5	5	5	2	3	10	9				I+
<i>Consumptieve bestedingen van gezinnen</i>												
Binnenlandse consumptie, totaal	1	3	2	3	2	2	3	4				I+
Voedings- en genotmiddelen	0	1	2	2	3	1	1	4				I
Duurzame consumptiegoederen	-1	6	4	4	4	2	5	8				I+
Textiel, kleding, schoeisel e.d.	-1	5	2	-1	4	0	6	5				I+
Huish. artikelen en woninginrichting	-1	5	7	8	8	8	6	7				I++
Transportmiddelen	4	11	4	6	7	-4	4	17				I+
Rest duurzame consumptiegoederen	-4	5	3	4	3	4	3	5				I+
Overige goederen en diensten	1	2	2	3	1	2	3	3				I+
Huur, verwarming, verlichting en water	2	2	3	4	1	2	4	4				I+
Rest overige goederen en diensten	1	3	2	2	1	2	2	3				I
<i>Investerings in vaste activa</i>												
Bruto investeringen, totaal	2	7		8	4	2						I++
Bedrijven	3	10		8	4	2						I++
Overheid	-3	-9		4	2	-1						I
<i>Kwartaalrekeningen</i>												
Bruto Binnenlands Produkt	1,4	2,3		2,2	0,6	0,5						I
Bruto Nationaal Produkt	1,5	1,7		2,9	0,6	1,5						I
Bruto Nationaal Inkomen	1,8	3,3		-0,7	-0,9	0,2						I
PRIJZEN												
Producentenprijzen industrie, tot. afzet	2,5	-12,0	-2,3	-7,1	-2,5	0,8	0,2	-0,5	-1,2	-0,3		I
Producentenprijzen industrie, verbruik	2,5	-21,7	-4,7	-13,1	-4,2	0,4	-0,6	-1,9	-2,5	-1,7		-I
Ruilvoet, unit value (goederen)	1	2	-3	-5	-5	-3	3	5				-I
invoerprijzen, unit value	2	-17	-6	-13	-7	-2	-4	-6				--I
uitvoerprijzen, unit value	3	-16	-9	-18	-11	-5	-2	-1				--I
Prijzen gezinsconsumptie (werknemers)	3,6	0,2	-0,5	-1,2	-1,0	0,2	-0,1	-0,2	0,5	0,5	0,6	I
Regelingslonen particulier bedrijf	3,0	1,4	0,4	0,8	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3		I
Regelingslonen overheid	-0,6	0,6	1,4	1,2	1,2	1,5	1,5	1,4	0,4	0,4		I
Regelingslonen trendvolgers	0,8	0,1	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	-0,1	-0,1		I
Dollarkoers, contante notering	7	-26	-17	-22	-20	-12	-15	-18	-11	-7	-9	--I
OVERIGE INDICATOREN												
Consumentenvertrouwen ¹⁾ (in %)		9	-1	8	-1	-3	-7	-7	-2	0	-3	I
Beurswaarde-index, algemeen	24	15	5	6	9	16	-13	-23	-18	-13	-12	I
Uitgesproken faillissementen	-7	-17	-15	-6	-23	-13	-17	-3	-13	2	6	--I
<i>Conjunctuurtest industrie</i>												
Bezettingsgraad (in %)		84	84	84	84	84	84					I
Orderpositie (1984=100)		108	102	103	102	103	100	100	100	101		-I
Beoordeling orderontvangsten ¹⁾ (in %)		-13	-15	-14	-16	-16	-15	-11	-12	-11		I
Beoordeling voorr. eindprodukten ¹⁾ (in %)		6	3	5	4	2	3	4	5	4		I
<i>Arbeidsmarkt</i>												
Aantal banen van werknemers, totaal	0	3		1	2	1						I
Landbouw en visserij	0	4		-4	4	7						I+
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	-2	2		1	1	1						I
Bouwnijverheid	-6	5		1	0	0						I+
Handel, horeca en vervoer	1	3		3	4	3						I+
Overige dienstverlening	2	4		1	1	1						I
<i>Geld en krediet</i>												
Spaartegoeden	3,8	4,7	3,7	4,7	4,7	3,7	1,8	1,1	0,9			I+
Verstrekt consumptief krediet	0	13	8	15	5	6	6	13				I++
Binnenlandse liquiditeitsmassa	8	6	4	4	3	4	4	5				I+
Geldhoeveelheid	7	8	7	7	7	7	6	7				I++
Secundaire liquiditeiten	10	5	0	0	-1	-1	2	3				I
Officieel wisseldisconto (in %)	6,2	4,6	4,4	4,5	4,5	4,5	4,1	3,75	3,25	3,25	3,25	--I
Daggeldmarktrente (in %)	7,3	5,8	5,2	5,6	5,2	5,0	4,9	4,5	4,1	4,1	3,7	--I
Rendement op staatsobligaties (in %)	9,0	6,3	6,3	6,1	6,1	6,5	6,5	6,2	6,1	5,9	5,8	I

1) Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

2) Trend: procentuele jaarmutatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

--I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; I+: tussen 2% en 5%; I++: groter dan 5%.

Volgens de resultaten van de conjunctuurtest over februari is de orderontvangst van de industrie toegenomen. Vooral uit het buitenland werden meer orders ontvangen. Mede hierdoor liep het indexcijfer van de orderpositie op naar 101 (1984=100). Vanaf juli 1987 was deze index niet meer gestegen. Het oordeel van de ondernemers over orderontvangst en orderpositie veranderde echter nauwelijks ten opzichte van januari en december. Ruim 70% van de ondernemers beoordeelde de orderontvangst en orderpositie in februari als normaal.

Prijzen

Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden februari en midden maart met 0,3% gestegen. Ten opzichte van maart 1987 stegen de consumptieprijzen met 0,6%.

In de eerste drie maanden van 1988 lag het indexcijfer gemiddeld op 122,1; dit is 0,5% hoger dan in het eerste kwartaal van verleden jaar. Alleen voor de bestedingscategorieën kleding en schoeisel (-4,3%) en voedingsmiddelen, dranken en tabak (-0,3%) werden over deze periode prijsdalingen gemeten. De overige onderscheiden bestedingscategorieën kenden prijsstijgingen: vooral huur, verwarming en verlichting (1,8%) en medische verzorging (1,7%) werden duurder.

Faillissementen

In maart werden 366 faillissementen uitgesproken, 6% meer dan in maart 1987. Ook in februari was het aantal faillissementen gestegen (2%). Over het eerste kwartaal resulteert nog een daling van 1%; vanaf het tweede kwartaal van 1983 was het aantal faillissementen voortdurend gedaald.

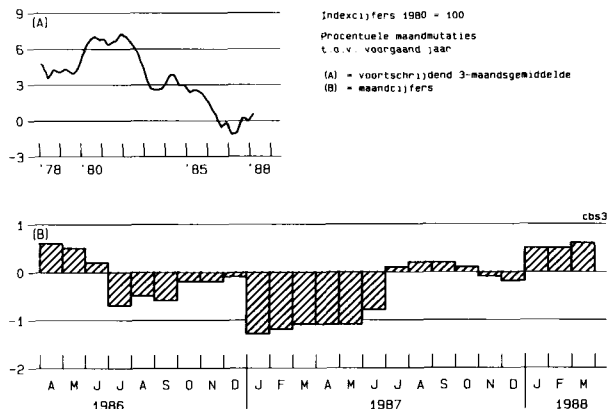
Werkloosheid

Op verzoek van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek cijfers samengesteld over de geregisteerde werkloosheid. Hiervoor zijn de gegevens over de werkloosheid zoals die zijn opgenomen in de registratie van de arbeidsbureaus gecombineerd met de resultaten van de Enquête Beroepsbevolking (EBB).

De EBB is, als opvolger van de Arbeidskrachtentelling, in januari 1987 van start gegaan. De EBB is een doorlopende, mondelinge CBS-enquête. Maandelijks worden circa 10 000 adressen benaderd waarbij alle personen van 15 jaar en ouder, die op het steekproefadres wonen, worden geënquêteerd. Naast gegevens over de actuele werkloosheid wordt ook gevraagd naar de situatie in de twaalf maanden voorafgaande aan de enquêtedatum (de retrospectieve gegevens).

Het combineren van deze enquête met de integrale, maar voor een ander doel aangelegde registratie van de arbeidsbureaus levert de onlangs gepubliceerde proeve van een nieuw werkloosheidscijfer van het CBS op. Hoewel de EBB maandelijks wordt gehouden is besloten een driemaandelijkse gemiddelde te publiceren; onder meer om de door de steekproef veroorzaakte onnauwkeurigheid te verminderen.

Prijsindex gezinsconsumptie

Op verzoek van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is uitgegaan van de bestaande definitie betreffende geregisteerde werkloosheid welke ten grondslag ligt aan het officiële werkloosheidscijfer dat uitsluitend is gebaseerd op de administratie van de arbeidsbureaus. Tot de geregisteerde werklozen worden personen gerekend in de leeftijd van 16 tot en met 64 jaar die staan ingeschreven bij het arbeidsbureau, geen werkkring hebben, 20 uur of meer per week in loondienst willen werken en daarvoor onmiddellijk beschikbaar zijn. Uit het onderzoek blijkt dat het aantal werklozen gemiddeld over de periode november 1987 tot en met januari 1988 463 000 bedroeg en in de periode december 1987 tot en met februari 1988 485 000. Deze aantallen, die niet voor seizoeninvloeden zijn gecorrigeerd, zijn respectievelijk 33% en 30% lager dan de corresponderende officiële werkloosheidscijfers (resp. 690 000 en 696 000). Opmerkelijk is de waargenomen stijging tussen de twee genoemde driemaandsperiodes met 22 000. Deze stijging deed zich sterker voor bij de mannen dan bij de vrouwen. Het aantal langdurig werklozen nam meer toe dan het aantal dat een jaar of korter staat ingeschreven.

Werkloosheid (x 1 000)

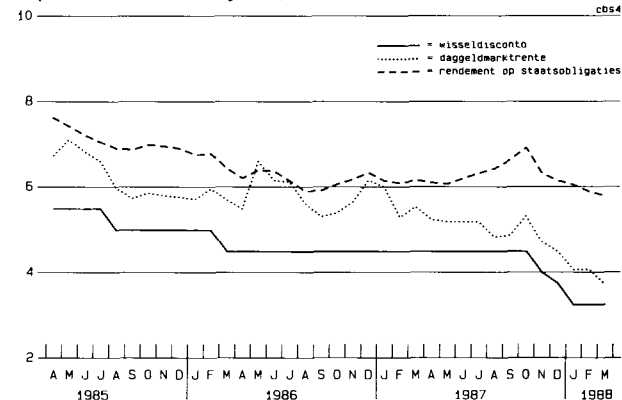
	nov. '87/jan. '88	dec. '87/feb. '88
geslacht:		
man	294	313
vrouw	169	171
totaal	463	485
duur:		
1 jaar en korter	210	214
langer 1 jaar	253	270
totaal	463	485

Geld en krediet

De geldhoeveelheid (chartaal en giraal geld) groeide gemiddeld over 1987 met 7% ten opzichte van 1986. Dit percentage ligt iets onder het groeicijfer van 1986 (8%). De secundaire liquiditeitsmassa, die voor het overgrote deel bestaat uit kortlopende termijndeposito's en valutategoeden, was verleden jaar gemiddeld even groot als in 1986. Met uitzondering van 1978 is de secundaire liquiditeitsmassa in de laatste tien jaar ieder jaar in omvang toegenomen. De binnenlandse liquiditeitsmassa, de som van geldhoeveelheid en secundaire liquiditeit was in 1987 4% groter dan het jaar daarvoor (1986: 6%). De dalende tendens van de rente in het vierde kwartaal van 1987 heeft zich ook in het eerste kwartaal van 1988 voortgezet. Het rendement op staatsobligaties, indicator voor de lange termijn-rente, daalde in maart naar een gemiddeld niveau van 5,8%, terwijl de indicator voor de korte termijn-rente in het Conjunctuurbericht (de daggeldmarktrente) terug liep naar 3,7%. Het officieel wisseldisconto bleef staan op 3,25%.

Mutaties hebben betrekking op de overeenkomstige periode van het voorgaand jaar, tenzij anders vermeld.
 Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

Rente In procenten (maandcijfers)

Tabel 2. Recente ontwikkelingen in het buitenland

	1981/85	1986	1987	1987				1987	1988			Trend ²⁾
	gemidd.			1 ^o kw.	2 ^o kw.	3 ^o kw.	4 ^o kw.	dec.	jan.	febr.	mrt.	
Productie nijverheid, excl. bouwnijv. (volume)												
	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor											
Bondsrepubliek Duitsland	2	2	0	0	-1	0	1	1				I
België	2	1	1	-2	3	-1	1	0				I+
Frankrijk	1	1	2	1	2	2	3	4	5			I+
Verenigd Koninkrijk	3	2	3	2	2	3	4	6	4			I+
Italië	0	3	3	1	4	2	4	1				I+
Verenigde Staten	3	1	4	1	3	5	6	5	6			I+
Japan	5	0	4	1	1	5	9	9				I+
Europese Gemeenschap	1	2	2	1	1	2	3	3				I
Buitenland (gewogen) ¹⁾	2	2	1	0	1	1	2	2				I
Nederland	2	0	1	2	0	-1	2	0	-7	-3		I
Productie industrie (volume)												
Bondsrepubliek Duitsland	2	2	0	0	-1	0	1	1				I
België	2	1	-1	-3	2	-3	1	-1				I
Frankrijk	0	0	2	1	2	2	3	4				I+
Verenigd Koninkrijk	3	0	5	4	5	7	6	6	8			I++
Italië	0	3	2	1	3	2	3	1				I+
Verenigde Staten	3	2	4	3	4	5	6	5	6			I+
Japan	5	0	4	1	1	5	10	9				I+
Europese Gemeenschap	1	2	2	2	2	2	3	3				I+
Nederland	2	2	1	-1	2	1	2	2	6	2		I

Bron voor gegevens buitenland: Eurostat.

¹⁾ Het gemiddelde van de 6 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export in 1985.

²⁾ Trend: procentuele jaarmutatie van het meest recente voortschrijdend 12-maands (4-kwartaals) gemiddelde.

--I: kleiner dan -5%; -I: tussen -2% en -5%; I: tussen -2% en 2%; I+: tussen 2% en 5%; I++: groter dan 5%.

Focus: Consumentenvertrouwen.

Gemeten aan de index van het Consumentenvertrouwen is het oordeel over de ontwikkeling van de economie in maart ten opzichte van februari negatiever geworden. Hield in februari de negatieve beoordeling de positieve ongeveer in evenwicht, in maart werd ruim 3% meer negatieve dan positieve antwoorden gegeven. De opgaande lijn die zich na een dieptepunt in oktober (vóór de beurskrach) en november aftekende wordt hiermee niet voortgezet (zie grafiek 5). De index van het Consumentenvertrouwen is gebaseerd op vijf attitude- en verwachtingsvragen. Deze vragen worden door ± 1 400, maandelijks a-select gekozen, respondenten beantwoord.

De vragen zijn:

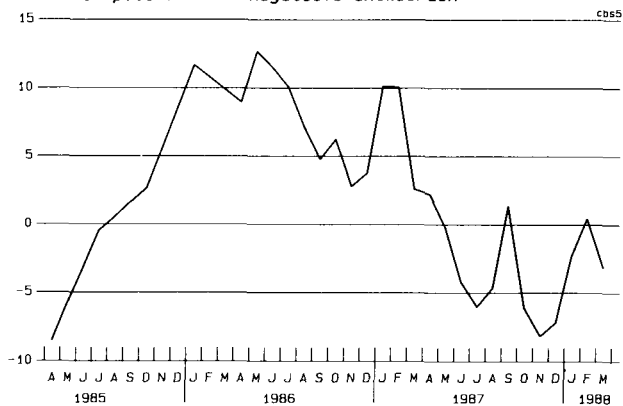
1. Wat vindt u van de ontwikkeling van de algemene economische situatie? Is 't in Nederland volgens u in de laatste 12 maanden beter of slechter geworden?
2. Wat zal er volgens u in de komende 12 maanden met de algemene economische situatie in Nederland gebeuren?
3. Is de laatste 12 maanden de financiële situatie van uw huishouden beter of slechter geworden?

4. Hoe denkt u dat het in de komende 12 maanden zal gaan met de financiële situatie van uw huishouden.
5. Vindt u dat het nu voor de mensen een gunstige of ongunstige tijd is om duurzame artikelen te kopen?

Grafiek 6 geeft voor elk van de vijf vragen in procenten het saldo van de positieve en negatieve antwoorden vanaf januari 1987 weer. De beoordeling van de eigen financiële situatie, zowel over de afgelopen als voor de komende 12 maanden, toonde in het afgelopen jaar en betrekkelijk stabiel verloop. De beantwoording van de overige vragen gaf veel grotere fluctuaties te zien en bepaalde daarmee dan ook in belangrijke mate het verloop van de totale index. Opmerkelijk is het positieve oordeel in september van vorig jaar, waarbij vooral opviel dat juist degenen die geënquêteerd zijn na de derde dinsdag in die maand tot het positieve saldo hebben bijgedragen.

Consumentenvertrouwen

Saldo van positieve en negatieve antwoorden

Consumentenvertrouwen

Saldo van positieve en negatieve antwoorden per vraag

